

O AUTOMATIZACI KNIHOVEN PODESÁTĚ

V nově renovované aule Filozofické fakulty UK se sešlo přes 200 pracovníků knihoven na tradičním, již desátém zářijovém semináři, který pořádá Svaz knihovníků a informačních pracovníků ve spolupráci s Ústavem informačních studií a knihovnictví FF UK. Poprvé se seminář uskutečnil v roce 1990 za účasti asi 30 informačních pracovníků. Příspěvky byly věnovány především standardizaci popisu dokumentů v automatizovaných systémech a veřejnosti se představil první komerční český knihovnický software Smartlib. Od tohoto roku se pak seminář pravidelně konal vždy druhé úterý v září a počet návštěvníků vzrůstal. Seminář navštěvují především výkonní pracovníci knihoven, kteří se automatizací knihovnických procesů zabývají. Zpočátku jsme příspěvky na semináři zaměřovali na výběr vhodného programu pro automatizaci, později jsme se snažili zachytit světové trendy v této oblasti. Byla to problematika knihovnických sítí, souborných katalogů, postavení knihoven na informačních dálnicích a zejména jsme se snažili podpořit pokusy o standardizaci v této oblasti.

V loňském roce byl seminář netradičně součástí 3. konference SKIP v Plzni a na této akci měli pořadatelé k dispozici pouze jedno odpoledne. Téma tohoto setkání bylo však velmi aktuální - služby elektronického dodávání dokumentů. Ve zkrácené verzi byly předneseny zásadní příspěvky na toto téma a později byly celé publikovány ve sborníku. Vzhledem k tomu, že se akce nemohli účastnit pravidelní návštěvníci zářijových seminářů, rozhodli se pořadatelé téma opakovat i v letošním roce.

V úvodu prvního dne přednesl příspěvek Richard Papík z ÚISK FF UK: *Služby dodávání dokumentů via světová databázová centra*. Ve svém vystoupení představil jednu z možností, jak získat plné texty elektronických dokumentů zejména pro vědecké pracovníky.

Další cestu k získávání elektronických časopisů na internetu uvedla odborná pracovnice z evropské centrály firmy BONUS EBSCO paní Inge Heijting. Příspěvek přednášený v angličtině (*Interconnectivity and the hybrid library*) překládal a komentoval Ladislav Berka, který pracuje v českém zastoupení téže firmy. Po stručném představení firmy se zabývali výhodami, které tento nový způsob akvizice přináší. Uživatelé mají simultánní přístup k jednotlivým číslovům, která jsou jim k dispozici bez ohledu na otevírací dobu knihovny - tj. 24 hodin denně a 7 dní v týdnu. Tyto velké dodavatelské firmy pak řeší i nevýhody samostatně vystavovaných časopisů na internetu - složitě vyhledávání zdrojů, časté změny adres URL a zejména různé přístupy k těmto dokumentům.

I H. Skálová (firma MINERVA) se v příspěvku *Nová generace služeb pro dodávání digitálních dokumentů* převážně věnovala možnostem získávání elektronických časopisů a představila službu LASER-MEOS, jejímž úko-

lem je zjednodušení přístupu do objednaných elektronických verzí časopisů.

Vzhledem k tomu, že Státní technická knihovna nabízí služby, které zpřístupňují elektronické dokumenty svým uživatelům, nejdéle, požádali jsme pracovníky této knihovny, aby si na seminář připravili informaci, v níž by shrnuli získané zkušenosti s provozováním této služby. Za kolektiv pracovníků STK přednesla příspěvky Zuzana Švastová. V prvním z nich, nazvaném *Využívání služby zpřístupnění elektronických dokumentů*, shrnula postupy využívání služeb STK a ve druhém *Jak postupovat při zavádění aktivní služby zpřístupňování digitálních dokumentů* se věnovala finančnímu a personálnímu zajištění služeb a okrajově probrala i jejich technické zajištění.

Ředitel STK Martin Svoboda na závěr prvního dne stručně informoval účastníky semináře o současném stavu prací na zkoumání právních aspektů služeb dodávání elektronických dokumentů.

Tématem druhého dne pracovního semináře byla problematika digitalizace dokumentů jako možnosti zachování národního kulturního bohatství. Touto problematikou se již několik let zabývá náměstek ředitele Národní knihovny ČR Adolf Knoll. Spolupodílel se na vytváření standardů a organizuje činnosti, které souvisejí s digitalizací vzácných dokumentů. Důvodem této digitalizace není jen ochrana vzácných a ohrožených dokumentů, ale zajištění širší dostupnosti pro badatele a čtenáře. A. Knolla vystřídal Stanislav Psohlavec (Albertina icome Praha) a ten plénu předložil výsledky grantu Ministerstva kultury ČR o archivaci CD-ROM. Seznámil srozumitelnou formou knihovníky s problémy archivace těchto nových médií, možností kontroly ztráty informací a nápravy této ztráty vytvořením nové kopie.

Po přestávce následoval blok firem, které již tradičně na těchto seminářích vystavují své produkty. Jako první vystoupil Vladimír Karen s příspěvkem *Metody přístupu k plným textům z pohledu AiP* (Albertina icome Praha). Tento příspěvek nebylo pro nedostatek času možno zařadit do jednání prvního dne, ačkoli tam svým obsahem patřil. Představil plnotextové databáze, které jsou přímo propojené s bibliografickými databázemi a mohou tedy zajistit svým uživatelům elektronické dodávání digitálních dokumentů.

Jiří Pavlík (Ústav výpočetní techniky UK) navázal na předchozí přednášku a informoval publikum o možnostech využívání databází, které vystavuje na internetu jeho pracoviště. O přednostech formátu UNIMARC hovořila Naděžda Andrejčíková z firmy COSMOTRON v Hodoníně.

Na trhu automatizovaných knihovnických systémů se v letošním roce objevily tři nové produkty. Dva z nich - Kpwin a Relief předvedli s komentářem v závěru semináře jejich autoři. Kpwin prezentoval P. Štefan (firma Kpsys, Sezemice): systém pracuje pod operačním systémem Windows a snahou tvůrců je vytvoření snadno obsluhovatelného systému pro všechny typy knihoven. Firmu INCAD zastupoval P. Kocourek při prezentaci systému Relief. Předností tohoto systému je mohutný vyhledávací program Excalibur (dodává firma INCAD).

Také i letos tradičně vystavovaly firmy své produkty a jako každý rok se těšily zájmu účastníků semináře. Ti mohli vidět nejen všechny tři novinky - Kpwin, Relief i Clavius, ale také nový Q-series a známé systémy LANius, Kp-sys a T-series (dříve TINLIB). Své produkty vystavovala i firma Albertina icome Praha.

Příspěvky měly v letošním roce formu delších vzdělávacích přednášek, neboť projednávaná témata byla pro většinu posluchačů nová. Snad takto získané poznatky pomohou knihovnám v zavádění nových služeb, o kterých budou příští rok na semináři informovat.

Anna Stöcklová
ÚISK FF UK, Praha